

Rodina byla pro Marii Terezii důležitá stejně jako říše. Svého manžela, Františka Štěpána Lotrinského, milovala vroucí a nepolevující láskou a jeho náhlá smrt po skoro třiceti letech manželství pro ni znamenala v podstatě i konec jejího života. Doživotně v černém vdovském šatě, téměř denně jej oplakávala a v posledních letech života se nechávala spouštět do hrobky, aby s manželem rozmlouvala.

Nejstarší syn Josef II. byl následníkem trůnu jak rakouského, tak císařského. Po otci převzal titul císaře Svaté říše římské národa německého; Říše sice tehdy byla už na pozvolné cestě k zániku, titul však Habsburkům přinášel prestiž a výsadní postavení v Evropě.

Marie Terezie a František Štěpán měli šestnáct dětí, dospělosti se dožilo deset z nich. Své děti milovali, rodičovská láska však musela ustoupit zájmům dynastie. Většina sňatků, především synů, byla uzavřena jako dynastická a mocenská spojení s evropskými velmocemi, bez ohledu na touhy dětí.

Císařovna Marie Terezie na mincích a medailích
Empress Maria Theresa on Coins and Medals
Autorka: Mgr. Eva Hyndráková, PhD.
Redakce: PhDr. Duňa Panenková
Fotografie: Ota Palán; Jana Koubová (NPÚ – st. hrad a zámek Č. Krumlov), Helena Motyčková (JČM v Českých Budějovicích)
Grafická úprava: Studio Les kanců
Vydala Galerie České spořitelny v r. 2017

Císařovna MARIE TEREZIE na mincích a medailích

Empress MARIA THERESA on Coins and Medals

17. 11. 2017 ↔ 23. 2. 2018

MARIE TEREZIE – život zaznamenaný v kovu

Marie Terezie převzala vládu v pouhých 23 letech, bez předchozí přípravy. Přes odpor evropských velmocí a nedůvěru domácí šlechty dokázala obrovskou roztržštěnou říši udržet i během zničujících válek, byť se ztrátou části území. V duchu nastupujícího osvícenství dokázala monarchii scelit pod ústřední vládou a pomocí reforem vytvořit prosperující moderní stát.

Portrét Marie Terezie.
NPU – Státní hrad a zámek Horšovský Týn

Medaile vydávané během vlády Marie Terezie nás provázejí nejen jejím politickým působením, ale i soukromým životem. Dvorní rytci ve vídeňské mincovně Matthäus Donner, Peter Keiserswerth, Johann Martin Krafft, Anton Franz Wideman či rodina Würthů dovedně zaznamenávali do bronzu jak válečná vítězství a hospodářské reformy, tak i narození a sňatky jejich šestnácti dětí.

Marie Terezie zasvětila celý život práci pro blaho monarchie. Pracovala od rána do večera, ve vysokém stupni těhotenství i těsně po porodech. Po smrti milovaného manžela ustanovila spoluvládcem nejstaršího syna Josefa II. Radikálně osvícenský císař měl však o vládě jiné představy, a tak poslední roky života ztrpčovaly Marii Terezii kromě nemoci a únavy také neustálé generační spory a obavy o budoucnost říše.

Úhlavním nepřítelem Marie Terezie byl pruský král Fridrich II., který válkou o dědictví rakouské 1740 – 1748 a válkou sedmiletou 1756 – 1763 uchvátí průmyslově vyspělé Slezsko. Tradiční spojenci monarchie z řad evropských velmocí nechaly Marii Terezii na holičkách a slabá rozložená armáda ubránila zemi jen s obtížemi. Okamžitě po uzavření míru tak panovnice přistoupila k rozsáhlé reformní činnosti.

První reformy zavedly centrální státní správu, kdy agenda všech zemí monarchie přešla pod ústřední vládu. Pak následovaly hospodářské reformy, které díky soupisu pozemkového majetku v tzv. tereziánském katastru a následnému zdanění pomohly naplnit státní pokladnu. Dostatek financí umožnil to nejdůležitější, reorganizaci armády. Následovala reforma školství, právního systému a péče o obyvatelstvo – vše podle zásad racionalistické osvícenské filosofie.

Peníze na armádu získala panovnice i zavedením tzv. kreditní měny (lat. credere = věřit). Aby se drobné stříbrné mince nepletly se zahraničními, zavedla místo nich mince měděné, větší a se zřetelnějším obrazem. Lidé museli uvěřit, že hodnota mince zůstává, i když kov už hodnotu nemá; podobně tomu bylo i u nových papírových platidel, bankocetlí, což byly vlastně obligace na umoření státního dluhu.

Zavádění nových platidel se neobešlo bez komplikací. Proto byly vydávány patenty, nařízení o oběhu nových mincí a bankocetlí, s podrobným popisem jejich podoby a platnosti. Patenty kromě obsáhlého zdůvodnění výhodnosti nových platidel přinášely také kresby nových typů mincí a formuláře bankocetlí všech hodnot.

Jednou z nejkvalitnějších mincí té doby byl tzv. levantský tolar. Velká stříbrná mince s poprsím Marie Terezie na jedné straně a habsburským znakem na druhé byla s oblibou využívána v zahraničním obchodě; pro svou krásu a vysoký obsah stříbra je jako novorážba vydávána a ceněna dodnes.